

Oorlogseconomie

L. Polman

In de komende jaren maakt Nederland voor ontwikkelingssamenwerking en humanitaire noodhulp honderden miljoenen euro's minder vrij. Dat ligt niet alleen aan het door de crisis geslonken Nederlandse bnp waaraan de hoogte van het hulpbudget gekoppeld is. Het ligt zeker ook aan het geslonken vertrouwen van de Nederlandse bevolking in het functioneren van hulporganisaties. 'We waren heilig,' verzuchtte onlangs de directeur van Stichting Vluchteling, Tineke Ceelen, in weekblad Vrij Nederland. Wären, ja. Nu weten donateurs dat hulpgeld zo maar in verkeerde handen valt en dat hulporganisaties met elkaar concurreren omdat ze met z'n veel te velen zijn. De minister van Ontwikkelingssamenwerking Koenders had het zelfs al eens over de 'hulpindustrie', en tv-journalist Aad van den Heuvel, alias 'Mister Derde Wereld', schaarde zich ook al in het kamp der critici. Zijn nieuwe roman, *Een zonnig eiland* gaat over een ver, warm oord, waar het bestuur diefstal van ontwikkelingshulpgeld tot zijn voornaamste bezigheid heeft gemaakt. De 'hulpindustrie' vecht terug. 'Openheid' is de gekozen strategie. Hulporganisaties proberen critici enige wind uit de zeilen te nemen door toe te geven dat er inderdaad soms best dingen fout gaan. Ceelen schreef er het boek *Hier en daar een crisis* over. Ze beschrijft hulpmissers en blunders in crisisgebieden zoals Oost-Congo en de jungle van Birma, maar steeds in de context van wat ze noemt de 'uiterst complexe omstandigheden' waaronder hulporganisaties hun werk moeten doen. Ze hoopt dat lezers dan begrijpen dat waar gehakt wordt, nu eenmaal spaanders vallen.

In Sudan bestaan die spaanders uit hulpfondsen die door strijdende partijen gestolen worden. NGO's in Darfur bijvoorbeeld worden door lokale autoriteiten systematisch leeggeknepen, vertelt de stichtingsdirecteur aan Vrij Nederland. 'We weten al jaren dat we als een soort gekke henkie worden behandeld door het regime in Khartoem. Organisaties moeten

betalen voor idiote vergunningen, mensen van geheime diensten worden ons opgedrongen als medewerkers. En we laten dat allemaal gebeuren. Wat moeten we anders?'

Ik heb ook een vraag. Hoeveel betaalt zo'n Stichting Vluchteling nou eigenlijk precies voor die 'idiote vergunningen' en wat doet het militaire regime met die extra inkomsten? Daarover deed Artsen zonder Grenzen Nederland recent een (kas)boekje open.¹ Over het jaar 2008 berekenden onderzoekers van het AzG Operational Centre Amsterdam de totale waarde van alles wat autoriteiten in Darfur van AzG-Nederland ontvreemdden en afpersten, leges voor visa en vergunningen meegeteld. Ze kwamen tot 4,47 procent van het AzG-budget van ruim 2,7 miljoen euro. 'Hoewel proportie noch totaalbedrag schokkend zijn, is de bijdrage ervan aan de oorlogseconomie substantieel,' schrijven de onderzoekers. Als de waarde van alles wat geplunderd en afgeperst wordt van alle NGO's en VN-organisaties in Darfur zou worden opgeteld, dan zouden percentages en bedragen veel hoger uitvallen.

De humanitaire operatie in Darfur was in 2008 de grootste en duurste ter wereld. De VN schatte de kosten ervan op 825 miljoen dollar. Als daarvan 4,47 procent gestolen en afgeperst is, zoals van AzG, dan heeft het Sudanese militaire regime daarmee 36 miljoen dollar geïncasseerd. Dat is de financiële waarde. Maar: '... voor strijdende partijen hebben [de gestolen] voertuigen en de communicatieapparatuur een waarde die de financiële overstijgt, omdat hun capaciteit om oorlog te voeren erdoor wordt vergroot,' tekenen de onderzoekers aan.

Kunnen we ervan uitgaan dat de VN en alle NGO's in Tsjaad ook 2,84 procent zagen verdwijnen? En de hulporganisaties in Oost-Congo? Meer? Minder? En in Afghanistan? Birma? Wat betreft AzG in Darfur en Tsjaad besluiten de onderzoekers met: 'Kunnen humanitairen ervan worden beschuldigd dat ze de conflicten verhevigen of verlengen?'

Schuldig, of niet? Ik vraag het de 'gekke henkies' van Stichting Vluchteling wel even voordat ik weer op giro 999 stort.

1 Clea Kahn and Elena Lucchi, 'Are humanitarians fuelling conflicts? Evidence from eastern Chad and Darfur' in: *Humanitarian Exchange Magazine*, Issue 43, June 2009.